

داور یک قاضی خصوصی است

محسن مقدس، معاون داور و میانجیگری مرکز حل اختلاف کشور در گفت‌وگو با «ایران» با تأکید بر اینکه داور به معنای حکمیت و قضاوت کردن است، گفت: به بیان عرفی داور یک قضاوت خصوصی است زیرا داور توسط طرفین انتخاب می‌شود. در واقع با توافق طرفین دعوا اجازه داور به یک فرد داده می‌شود. این طرفین هستند که قانونگذار این حق را به آنها داده تا یک فرد معین یا یک گروه و هیأتی را به عنوان داور مشخص کنند. بنابراین داور یعنی قضاوت خصوصی و این نکته مهمی است که قانونگذار و شریعت به ما اجازه داده تا طرفین دعوا، داور یا یک قاضی خصوصی را خودشان انتخاب کنند.

رأی داوران قطعی است

معاون داور و میانجیگری مرکز حل اختلاف کشور در پاسخ به این پرسش که اگر داور تعیین نکنیم و این قضیه را مسکوت بگذاریم چه اتفاقی می‌افتد گفت: طبیعتاً وقتی یعنی قضاتی که حکومت تعیین کرده ارجاع داده می‌شود اما چقدر خوب است که بدانیم خودمان می‌توانیم یک فرد یا یک هیأت سه یا پنج نفره را به عنوان قاضی انتخاب کنیم و بعد از اختلاف، پرونده مان نزد این فرد یا افرادی که خودمان یعنی هر دو طرف دعوا انتخاب کرده‌ایم یا نزد هیأت داور ارجاع می‌شود. به بیان دیگر در صورت اختلاف می‌توانیم به این فرد مراجعه کرده و طرح موضوع و اختلاف کنیم و داور موظف به رسیدگی است. نکته مهم این است رأی که داور صادر می‌کند، رأی قطعی است و اعتباری معادل رأی دادگاه تجدید نظر دارد.

«ایران» مهم‌ترین روش‌های حل و فصل مسالمت‌آمیز اختلافات حقوقی را بررسی می‌کند

کاهش اطلاع دادرسی با داور

گزارش

سمیه افشین فر
خبرنگار

کثرت و افزایش پرونده‌های ورودی به قوه قضائیه و اطلاع فرایند دادرسی از مهم‌ترین معضلات سیستم قضایی کشور به شمار می‌روند هر چند شوراهای حل اختلاف با تلاش مؤثر در سال‌های اخیر به کاهش حجم پرونده‌های ورودی به مراجع قضایی کمک کرده‌اند اما همچنان این دو معضل مورد تأکید دائمی مسئولان سیستم قضایی کشور است. شاید به همین دلیل است که صلح و داوری به عنوان مهم‌ترین محور سند تحول قوه قضائیه مطرح شده است اما داوری چیست و چه پرونده‌هایی قابلیت بررسی به این روش را دارند؟

داوران

صلاحتیت دار را چطور بشناسیم مقدس با بیان اینکه داوری چیست گفت: فقط داوران حرفه‌ای دارای پروانه را به عنوان داور صلاحیت دار می‌شناسیم

مقدس در پاسخ به این سؤال که چه تعداد داور از مراکز حل اختلاف پروانه داور گرفته‌اند گفت: بر اساس بند الف ماده ۱۱۶ قانون برنامه ششم توسعه به قوه قضائیه تکلیف شد با همکاری دولت حوزه داور را ساماندهی کند که این تصمیم که از سوی قانونگذار گرفته شده بود بسیار تصمیم درستی بود زیرا تا قبل از آن در قراردادهای مختلف افرادی سودجو و فاقد دانش قضایی خود را به عنوان داور معرفی می‌کردند و این فرد در مورد موضوعی که در مورد آن اشراف حقوقی نداشت قضاوت می‌کرد و رأی قطعی صادر می‌شد که همین مسأله برای مردم مشکلاتی را به وجود آورده بود و هر فردی می‌توانست داور کند. اما قوه قضائیه به درستی بر اساس دستورالعمل «ساماندهی حل و فصل اختلافات از طریق داور» که از سوی ریاست قوه صادر شد حوزه داور را ساماندهی کرد. وی در ادامه با بیان اینکه امروز در کشور داوران حرفه‌ای داریم افزود: داوران حرفه‌ای کسانی هستند که صلاحیت آنها از سوی دستگاه قضایی تشخیص داده شده و معلوم شده که این افراد صالح هستند و توانایی داور دارند. مثلاً قضات بازنشسته با سابقه سال‌های طولانی قضاوت به عنوان داور انتخاب شده‌اند و مشخص است که با این سابقه افراد صالحی برای رسیدگی به امور مردم هستند. یا در بین حقوقدان‌ها، اساتید و اعضای هیأت علمی، کارشناسان دفاتر اسناد رسمی و دفاتر خدمات قضایی، وکلا و... توانسته‌ایم با جذب افراد صالح و آموزش و تعیین صلاحیت عمومی آنها از طریق دستگاه‌های نظارتی به حمدالله داوران حرفه‌ای را در اختیار مردم قرار دهیم. پس داور حرفه‌ای کسی است که از مرکز حل اختلاف قوه قضائیه پروانه داور داری دارد یعنی هم تعیین صلاحیت علمی و هم صلاحیت شخصیتی و مهارتی در مورد او انجام شده است و مردم می‌توانند با اطمینان خاطر دعوا را به این افراد ارجاع دهند. غیر از این افراد به عنوان داور غیر حرفه‌ای شناخته می‌شوند و مورد تأیید مرکز حل اختلاف نیستند. مرکز حل اختلاف هیچ شخص خاصی ندارد که از ما مجوز نگرفته و زیر نظر تشکیلات قضایی مجوزی ندارد به عنوان داور حرفه‌ای نمی‌شناسد.

قضات بازنشسته با سابقه سال‌های طولانی قضاوت به عنوان داور انتخاب شده‌اند و مشخص است که با این سابقه افراد صالحی برای رسیدگی به امور مردم هستند

داوری حرفه‌ای از تئوری تا عمل

تصویب رسید که متضمن نوعی داور اجباری بود و جایگزین مواد مربوط به داور در قانون اصول محاکمات حقوقی گردید که عمر آن کوتاه بود و پس از اصلاحاتی که در ۱۱ فروردین ماه سال ۱۳۰۸ در این قانون به عمل آمد، نهایتاً به موجب قانون حکمیت دیگری که در ۲۰ بهمن ماه ۱۳۱۳ در ۳۸ ماده به تصویب رسید صریحاً نسخ گردید. پس از آن، «داوری» در قانون آیین دادرسی مدنی، مصوب شهریورماه سال ۱۳۱۸ در ۴۸ ماده پیش‌بینی گردید که مقررات مفصلی را به خود اختصاص داده بود لیکن با نسخ این قانون در سال ۱۳۲۹ و همزمان با تصویب قانون آیین دادرسی دادگاه‌های عمومی و انقلاب در امور مدنی، فصل هفتم این قانون اختصاص داده بود لیکن با نسخ این قانون در سال ۱۳۴۴ تا ۵۰۱۱ به بعد به داور داری اختصاص یافت که در حال حاضر دارای اعتبار است. به علاوه در

یادداشت
سید مهدی حجتی
وکیل دادگستری

به لحاظ ناشناس بودن داور در بین عامه مردم و حتی تجار و بازرگانان دادگستری همچنان به عنوان مرجع اصلی و اولیه رسیدگی به حل اختلاف و فصل خصومت در رتبه اول قرار دارد

کنار مقررات قانون آیین دادرسی دادگاه‌های عمومی و انقلاب در امور مدنی، قانون دیگری نیز تحت عنوان «قانون داور تجاری بین‌المللی» همسو با قانون نمونه آنتیترال در شهریورماه سال ۱۳۲۶ به تصویب مجلس رسیده است که قلمرو آن، داور در حوزه اختلافات تجاری بین‌المللی است. نکته حائز اهمیت آنکه علی‌رغم وجود مقررات متعدد در حوزه داور در کشور ما، به لحاظ ناشناس بودن این تأسیس در بین عامه مردم و حتی تجار و بازرگانان؛ دادگستری همچنان به عنوان مرجع اصلی و اولیه رسیدگی به حل اختلاف و فصل خصومت در رتبه اول قرار دارد، در حالی که حل اختلاف از طریق داور، امتیازات بسیار بیشتری نسبت به رسیدگی‌های قضایی داشته و هم به لحاظ سرعت و هم به لحاظ

هزینه‌های مرتب‌تر و هم به لحاظ دقت در رسیدگی و صدور رأی، بر رسیدگی‌های قضایی اولویت دارد ضمن آنکه آرای داور، از امتیاز اجرا به مانند احکام صادره از دادگستری نیز برخوردارند. همین امر و عدم تمایل اشخاص قوه قضائیه را مکلف نماید تا با همکاری دولت در راستای کاهش هزینه مردم به مراجع قضایی تسریع در حل و فصل اختلافات، رسیدگی قضایی «مندرج در فصل دوم سند تحول قضایی» و به منظور اختلافات از طریق داور، مبادرت به ایجاد و توسعه نهادهای داوری و اعتمادسازی و در حل و فصل

ایجاد اقبال عمومی و حمایت از آنها نماید که این امر در نهایت منتهی به تصویب دستورالعمل «ساماندهی حل و فصل اختلافات» از طریق داور و توسعه نهادهای داوری و نظارت بر آنها، دستورالعمل ساماندهی حل و فصل اختلافات از طریق داور و توسعه نهادهای داوری، تصویب می‌شود. قطع نظر از آنکه تصویب مقرراتی جهت تشکیل نهادی مانند کانون داور (به عنوان زیرمجموعه مرکز توسعه حل اختلاف قوه قضائیه) و پیش‌بینی صدور پروانه داور باید به موجب قانون باشد نه مصوبات رئیس قوه قضائیه تا موجب تداخل وظایف قوا فراهم نگردد؛ لیکن در حال حاضر همین مقررات مبنای تشخیص داور حرفه‌ای و غیرحرفه‌ای قرار گرفته است. داور دو، داور حرفه‌ای مبتنی بر مقررات دستورالعمل ساماندهی داور و ایجاد و توسعه نهادهای داور. بخش سوم داور غیر حرفه‌ای یا موردی ناظر بر داوری‌های اشخاص فاقد پروانه داور که به صورت غیر

